

Forts./

Visan om Hjalmar och Hulda.

På blomsterklädd kulle etc.

- 3) Då nalkades Hulda och drömmen försvan
för ynglingens tjusade syn
Han såg endast henne, såg rodnan som brann
likt purpur på snövita hyn.
Han kysste en tår från dess strålande öga
och tänkte på världen och striderna föga
lycksalig han sjönk i den tillbeddas famn
och glömde bort ära och rykte och namn.
- 4) Du älskar mig Hulda - och jorden mig bär
blott rosor på daggpärlad stig.
Du älskar mig Hulda! - och sällheten är
ej mera en främling för mig.
Och ledsnadens tomhet och saknadens smärta
de hitta ej vägarna ner till mitt hjärta
ty nu är naturen, o flicka med dig
en paradisträdgård, ett Eden för mig.

- 5) Men sviker du mig - o, då slocknar min sol
då brister av ångest mitt bröst.
Då finnes på jorden, från pol och till pol,
ej något som skänker mig tröst.
Så svär mig då Hulda, vid himlen som hör dig,
att aldrig mig glömma vart ödet ock för mig
att vara mig trogen i liv och i död,
att älska din Hjalmar i lust och i nöd.
- 6) Min Hjalmar! sad' Hulda med ljuv melodi
och tillslöt hans mun med en kyss.
Hur ofta jag sagt, att jag trogen skall bli
detsamma jag svor dig ju nyss.
Dock svär jag ännu, vid den himmel som hör mig,
att aldrig dig glömma vart ödet än för dig,
att blott för min Hjalmar jag klär mig till brud
och bryter jag eden, så straffe mig Gud.

- 7) Och sjunken var solen och fullmånen log
så milt mot det älskande par.
Kring kullen sin dimslöja aftonen drog
och ännu de sutto där kvar.
Då måste till olika hyddor de vandra
men svuro än högt att bli trogna varandra
och Hulda hon lovade möta sin vän
vid nästa dags skymning på kullen igen.
- 8) Så levde den lycklige Hjalmar en tid
och sommaren flydde sin kos.
Med sommar'n ock flydde hans gyllene frid
lik dalens förvissnade ros.
Ty nu utbrast krigets förtärande låga
från sörjande mön måste Hjalmar nu tåga
i härnad, men Hulda med kärlekens glöd
svor än honom trohet i liv och i död.

ACC. NR M. 1601

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- 9) Ett år var han borta och fridens oliv
nu växte i riket på nytt.
Slut var nu det grymma, det blodiga kiv
och sorgen i glädje förbytt.
Med ax och med frukter sågs jorden sig smycka
då skyndade Hjalmar sig hem för att trycka
sin längtande brud mot sitt trofasta bröst
och byta dess saknad i glädje och tröst.
- 10) Helt nära hans hem kom den åldrige Sven
en granne och tryckte hans hand.
Välkommen behjärtade yngling igen
från striden i främmande land.
Tack Sven, sade Hjalmar, men hur mår min flicka
jag ilar till henne - o snart snart skall hon blicka
med himmelskt förtjusande ögon på mig
Du hindrar mig Sven, jag begriper ej dig.

- 11) Men Sven tog i betslet och ryckte hans häst
den ystra tillbaka ett steg.
Jag fruktar du blir ingen välkommen gäst,
här studsade Hjalmar och teg.
Bemanna dig yngling med mod för att höra
en tidning som hela din glädje skall störa
vet då att skön Hulda, förskräckliga bud
i dag är den stolte Sebastians brud.
- 12) I himmel och avgrund, röt Hjalmar och slog
förtvivlad stålhandskarna hop.
Menederska vänta jag träffar dig nog
och dör för den åldriges rop ..
I sporrsträck han red till den trolösas hydda
där fönsterna voro av blomkransar prydda,
där taket gav genljud av gästernas sång,
av harpors och bägares klang på en gång.

- 13) Och in träder Hjalmar i krigare skrud
och harporna tystna med hast.
Förgrymmad han går mot den trolösa brud
och griper i brudkransen fast.
och sliter den vilt ur de mörkbruna håren.
Så blek liksom låge hon redan på båren
satt Hulda med dödsskräck i bävande barm
för dårade älskarens hämmade arm.
- 14) Och brudgummen höjde mot Hjalmar sitt svärd
men Hjalmar han svängde ock sitt.
Då ropte han usling, att dö är du värd
mitt stål biter bättre än ditt.
Som lejon de kämpade nu mot varandra
för livet stred en och av hämnd stred den andra
Som eld lyste ögonens gnistrande par
men segern än oviss och oavgjord var.

- 15) Då stötte ung Hjalmar sin klinga med makt
i hatade motståndar'ns bröst
men denne åt honom ren dödssåret bragt
och bleknad med rosslande röst
sjönk ynglingen ned vid förräderskans sida
som icke upphörde att gråta och kvida
då hon på den döende älsklingen såg
hur skön som en avhuggen järnek han låg.
- 16) O ve mig, o ve mig, min Hjalmar jag svek
hon ropte och händerna vred.
Att svärja är lätt men det är ingen lek
att bryta så trolöst sin ed
och samvetskval lägrade sig kring dess hjärta
och inom tre dagar hon dog utav smärta.
Vid sidan av Hjalmar hon jordades då
att brudpar i graven de blevo ändå.

ACC. N:R M. 1601

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- 17) Var gång säger sagan när midnatten har
sin stjärnströdda florslöja sträckt
kring jorden och skylt den med vingarnas par
går Hulda i silvervit dräkt
kring kullen där ofta med Hjalmar hon suttit
just där hon gjort eden som trolöst hon brutit
och klagar och suckar så tårögd och blek
O ve mig, o ve mig, min Hjalmar jag svek.

-----0000000-----

En gammal folkvisa, som sjöngs här på 1840-talet.

- 1) En herreman så stolt och bold
som ägde tunnor guld och flera hemman i sitt våld
fick se en flicka huld bland skogens stammar
ensam gå,
han talade till henne så.
- 2) Mitt vackra barn vad heter du,
säg mig ditt ljuva namn, kom vila vid min
sida här i skogens blomsterfamn/
- 3) Mitt namn är Elin men jag får ej dröja här
ty dagens sol snart nedergår och jag skall
plocka bär i skogen, som jag har till mor,
hon väntande i hyddan bor.
- 4) Ach Elin ingen flicka söt så skön som dig
jag sett, kom vila i mitt öppna sköt
jag ber dig blott om ett, giv mig en enda
liten kyss, var icke rädd att någon lyss.

- 5) Nej, nej jag lovat har vid Gud att ingen
kyss ge bort förrän uppå min bröllopsdag
som bliver innan kort och då skall Gustaf
hava den från barndomen han är min vän.
- 6) Vad du är barnslig blyg och from
som sådant pjollra kan, Din Gustaf vet ju ej därom
ej heller någom an, du skall få penningar, se här,
låt mig blott få vad jag begär.
- 7) För penningar jag är ej fal, ett fredat
bröst är mera värt har jag uti katkesen
lärt. Du skall få silver guld,
allt vad du nu begär.
- 8) Nej, nej, mig lockar ingenting av
silver nog jag har ty vet att en tro-
lovningsring jag fått för någon dar' av
Gustaf, som jag älskar ömt, och den har
jag vid hjärtat gömt.

9) Din Gustaf fattig är, ett torp jag honom
gett, det torpet kan jag ta' igen, lev sen i
sorgen med din vän. Gör som ni vill
jag lever säll omän bland snö och is
i ödemarken i ett tjäll.

10) Jag leta skall min spis, blott jag vid
Gustafs sida får framleva mina levnadsår,
och Elin kastade sin korg och gick med den
stod herrn nu kvar och snackade. En narr
är den som söker gäcka kvinnotroheten.

Vid ovanstående folkvisa vidlåter nog åtskilliga fel.

Gamla gratulationssånger från mitten av 1800-talet.

Stunden är inne
och dagen sig rundar
Nu i mitt minne
sig hågkomster blandar
mest mins dock jag
nu din födelsedag.

Ack huru gärna
jag dagen vill fira
skön som en stjärna
jag ville utsira
din älskade bild
till en himmel så mild.

Glädjen som grönskar
du alltid må njuta
hjärtligt jag önskar
dig evigt få sluta
uti min famn
och få viska ditt namn.

ACC. NR M. 1601

13 13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Inga blommor vintern mäktar bringa
blott av drivor är han riktigt full
lyran måste då väl fram och klinga
kylan än ej hunnet hennes gull.

Men vad blommor kan väl hon dig bjuda
dig som själv på blommor är så rik
Allt vad blomsterälskarn vet förguda
är ju samlat i din republik.

Endast myrten ses där ännu fela
men han blommar nog han ock en gång
och begär de andras rum få dela
under harposlag och skaldesång.

Emellertid må än hon gärna dröja
"lätt" bekymren häfta vid dess blad
Han ditt eget värde ej kan höja,
kanske gör han dig blott mindre glad.

(Tjugu) vårar du i dag ju räknat
se'n du slog din blick mot ljuset opp
(Tjugu) solvarv dina liljor bleknat
vecklat rosorna ut ur sin knopp.

ACC. N:R M. 1601

14 1 1/4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lycka till du dotter av behagen
länge än du räkna må förnöjd,
och vi fira denna glada dagen
med en bättre vers - men samma fröjd.

-"-

God morgon förlåt att vi sömnen förstöra
men vänskapen bringar oss detta att göra.
/:Ursäkta att vi kom, vi ska' snart vända om
vi ska' snart vända om:/

Var god tag emot denna kopp vi
dig bjuder. Det är på din födelsedag
detta händer.
/:Stå upp och var glad över detta lilla
lag, som har samlats här i dag:/

Föräldrar och syskon i livet du äger
Gud låte dem få leva så länge du lever.
/:Och när vi trampat ut sista fjäten
till slut. Må vi mötas hos Gud:/

ACC. NR M. 1601

15. 15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ett stycke av en gammal folkvisa.

Dagarne de gå och böljorna de slå
men inte kommer vännen den jag har väntat på.
I sju år har jag väntat,
i sju år vill jag vänta till
då kommer lilla vännen
om han finns mera till,
ty långt i fjärran är
den vän jag håller kär
och jag hans bleka lilja
på stranden väntar här.
När inga dagar gå
och inga böljor slå
då får jag träffa vännen
i himmelen den blå.

--"--

ACC. N:R M. 1601

16 16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Visan om lilla sköna Anna.

(Sjöngs här på 1840-talet.)

Det bodde sju rövare uppå en ö
emellan tre konungarike
de stulo bort en kunga dotter
däjelig och skön på jorden fanns ej hennes like.

De hissa henne upp och de hissa henne ner
för guld och för ädela stenar.
Då kom där en kungason och fick henne se,
han ville med henne sig trolova.

....(Hur mycke som fattas här vet jag ej; Men,)
De avlade sju söner små sig emellan.

Skön Anna hon gick sig för sin svärmoder in
kär svärmor jag mände eder kalla.
För kunde jag få gå uppå högan loftet blå
och se när den brudskaran kommer.

Ja du må gärna gå åt det högan loftet blå
och se när den brudskara kommer,
för du haver varit en så fulltrogen vän
att dig skall ske heder och stor ära.

(Här är borta; men hennes hjärta börjar svida
när hon såg den brudskaran komma)

Skön Anna hon gånger för sin svärmoder in
kär svärmor jag mände eder kalla.
För kunde jag få gå åt bröllopssalen in
med mina sju söner framföre.

Ja du må gärna gå åt bröllopssalen in
med dina sju söner framföre,
ty du haver varit en så fulltrogen vän
att dig skall ske heder och stor ära.

(Här är borta)
När skön Annas sju söner komma i
bröllopssalen in, de buga och de bocka,
men allrämest för kär faderen sin
(Här är borta)

Han frågade unga bruden sin, "vad vill du
giva skön Anna i dag om du hennes
vänskap vill vinna." "Ja henne vill jag
giva mina gamlaste skor".....

Dem är hon nog för goder till att slita.

.....

Han frågade skön Anna. "Vad vill du
giva unga bruden i dag, om du hennes
vänskap vill vinna", "Ja henne vill jag
giva mina sju söner små, och därtill
så sätter jag mitt röda guldskrin som
står uppå höga jungfruburen.

(Här är borta, men bruden frågade: "Vad är det för
små herrar som uppå golvet stå de bära min
faders vapen uppå armen." "Det är inga
herrar, det är skön Annas sju söner små
dem vi hava avlat oss emellan.

"Jag hade en syster, en syster så bård
den vi kallade lilla skön Anna. Hon
stals bort ur landet på sitt femtonde år,
vi vet inte vadan hon stannat."

Sen stryker hon av sig guldringarna fem
och korset av halsen den vita det lägger
hon till sammans i skön Annas hand

"Gud give du med glädje dem får slita."

"Ställ fram mina hästar, ställ fram I min
vagn, och så mina resebetjänter. Nu vill
jag fara hem till min fader igen och
bjuda Eder farväl mina vänner."

--"--

En gammal folkvisa som sjöngs här i
början av 1800-talet.

- 1) Sjömännerna de kasta sina åror ut att ro
skön jungfrun hon vrider sina händer uti blo'
Sjömänner, sjömänner, ni töven litet än
jag väntar min fader, han löser mig igen.
Jag må väl aldrig komma åt det
hedniska landet till att leva.

2) k  ra ni min fader, ni l  s migigen
jag m   v  l aldrig komma   t det
hedniska landet till att leva.
Ja guldsv  rd det haver jag nog flera   n fem
men inget enda vill jag taga och l  sa dig igen
Du m   g  rna komma   t det hedniska
landet till att leva.

3) = vers 1. Ordet fader bytes dock mot moder.

4) = " 2. " " " " " "
samt, Ja guldsv  rd etc. bytes mot:
Guldringar det har jag nog flera   n fem. etc.

vers vers

5 = 1 Fader mot broder
6 = 2 Guldringar mot gulds  dlar etc.
7 = 1 Fader mot syster.
8 = 2 Guldringar mot guldskrin.
9 = 1 Fader m  t f  steman
10 = 2 Guldringar mot guldskepp
samt: men skall jag taga alla, skall jag l  sa dig igen.
Du skall aldrig komma   t det
hedniska landet till att leva.

--  --

ACC. NR M. 1601

2/21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gammal vaggvisa.

Det satt en fågel i påronträd,
han sjöng så vackra visor.
Ack kära mor ge barna bröd
och lite stryk utav riset.
Kära fågel sjung inte så,
barna bli nog snälla ändå
sjung en vackrare visa.

--:--

En oväntad bröllopgäst.

Gammal folkvisa.

Det var två såta vänner,
som höll varandra kär;
Den ene for till främmande land
ifrån sin fästemo.

Den ungersven skulle bortresa
ifrån sin hjärtans vän:
"Låt ingen dig bortlocka,
till dess jag kommer igen!"

ACC. NR M. 1601

42, 22
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När ungersvennen var bortrest,
fick hon en annan kär,
som henne väl behagade,
allt efter sitt begär.

När ungersven det spörja får,
fick han ett annat mod:
Han sadlade upp sin gångare grå,
red sig dit bröllopet stod.

När ungersven det veta fick,
fick han ett annat sinn.
Han vände sina kläder
och gick i brudstugan in.

Så bad han att få dansa
med bruden liten stund.
Men hennes hjärta bävade
och blek var jungfruns kind.

Så börja' han att dansa
den långa dans och lek.
"Ack, hör min sköna jungfru,
varför är hon så blek?"

ACC. NR M. 1601

43 23
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varför är hon så bleker,
varför är hon så blyg?"
"En annan har mig lockat,
sen' du var rest av by.

Jag må väl vara bleker
och kinden icke röd.
En annan har mig lockat,
han sade, du var död."

Och när han hade dansat
den långa dans till slut.
Så sprang han in i kammaren,
slog dörrn' igen om sig.

Han satte sig att skriva
sitt långa avskedsbrev:
"vi få väl en gång mötas åt
hos Gud i himmelen!

I himmelen, i himmelen,
i himlens trånga port,
där får du en gång svara för
hur illa du, har gjort!"

ACC. N:R M. 1601

En bit av en gammal folkvisa, som sjöngs
här på orten för 45 år sedan.

Var morgon jag fäster en alpros i hatten
och börjar min vandring med staven i hand.
Bland grönskande ängar och djupblåa vatten
jag vallar min hjord invid middagens brand.

Men hör jag lavinernas åska
och kommer ett snöberg från skyn.
Då skynda vi alla i brådska
åter tillbaka till byn.

Men vintern strör rosor bland fjällen
de simma i purpur och guld.
Då samlas vi alla om kvällen
i hydda så fridfull och lugn.

Hör vattenfallet brusar! Det bruset mig söver,
men kommer min ovän. jag vaknar igen.
Kommer en bergflod, den hoppar jag över,
men kommer min älskling då kysser jag den.

24
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

25-25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men säg mig, var kan hon väl vara
på länge jag sett honom ej
Jag ber dig. O klippa mig svara
Mån' han har mig svikit, ack nej.

Men hörs ej ett alphorn där borta
min älskling mig kallar dit fram.
Med sång vill jag vägen förkorta.
Spring så, o spring på, mina lam.
--)(--

Folkvisa, sjöngs här samtidigt med föregående visa.

Uppå alpens isbelagda spira
dit ej någon mäsklig fot kangå.
Syns alprosen sina stänglar vira
invid bergets isbelagda vrå.

Men i dalen växte ock en blomma
lika skön som alpens fagra ros.
Många friare till henne kommo
och alla ville äga dalens ros.

Den blomman var en ung behaglig tärna
en dotter till den rike Konrad Nord
men henne följde ingen lycklig stjärna
ty högmod uti hennes hjärta bor.

Så hon tänkte när en yngling sade:
Ack Evelin, säg vill du bliva min brud
allt mitt guld jag för din fot nedlade
och kläder dig i alpens blomsterskrud.

Men hon svarar ingens mö jag bliver
förrän han mig först det löftet ger
att han mig en alpros giver
en enda blott jag fordrar inte mer.

Kuno går mot alpens högsta höjder
Evelin hon skyndar ned till byn
för att njuta dansens yra fröjder
medan älskarn vandrar upp mot skyn.

Kuno går mot alpens höjder
kom han dit där blomman slagit röt
hans första handtag var en blomsterknippa
och mot en torva stödde han sin fot.

ACC. N:R M. 1601

27 27
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men vad ser jag, jo en alpros vit som snö
"Gud jag faller, låt mig icke dö
Så han ropar, då han störtar ned
ifrån alpens högsta topp.

Men i dalen ligga blott hans kläder
och hans rysligt sönderslagna kropp
Evelin hon kommer ifrån gillet
fick se den döda då hon skrek
Store Gud nu har jag själv förskjutit
livet för den som jag älskade.

Alpens rosor voro mer ej vita
de voro färgade av Kunos blod.

--)-(--

ACC. N:R M. 1601

Omkring 100-årig visa.

Som en vind och som ett väder
som en tanke, som en dröm
som en bro utav tunna bräder
brister sönder vid minsta tyngd
som en eld bland strå och stickor
som en gnista ibland krut
så är kärleken hos gossar
tändes snart men slocknar ut.

--oOo--

Gammal visa. Säkert 100 år.

Min fader han var en besynnerlig
man. Han byggde min bur
invid sjöastrand, där alla kungens
riddare rider fram. Riddar Ryding
Elva var väl de som min bur sön-
derbröt, men inte mer än en som
min ära åtnjöt. Riddar Ryding
Och vad fick du för ätan din sköna
jungfru? En silkestickad särk

2828
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

29 29
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som jag har burit i mycken sveda
och värk. Och vad fick du mera för
äran din sköna jungfru? En guld
besmidder kniv du bad jag skulle
stickan i det nyfödda liv. Riddar Ryding
Så är jag väl fader åt din lilla kind då
sköna jungfru.

:||:||:||:

Sjöngs här för c:a 45 år sedan.

Flickornas kärlek varar knappt en månads
tid, för är man länge borta, så har
di ändrat sig, ändrat sig.

:||:

Nedanstående visa sjöngs här i trakten
i början av 1800-talet.

Jungfrun gånger sig att skåda,
att skåda djupan dal;
då fick hon se ett "förgyllande" skepp
som fullt av grevar var.

Den ynste minste greven som uppå
skeppet var,
han ville med jungfrun
så unger som han var.

Han drager av sig guldringar fem
och sätter på jungfruns hand.
Tag dem, tag dem min lilla vän
det är ett kärleksband.

Vad skall jag för mor min säga
när som jag kommer hem?
Jo du skall linda klutar om dina fingrar små
och säga, att du skurit dig uppå de vassa strå.

Att så för min mor ljuga
det lär mig ej gå an;
nej, bättre än att säga sanningen
jag har fått dem av ungersven.

Jag skall nu litet bortresa
men kommer snart igen.
Låt ingen dig bortlocka från
mig min lilla vän.

När greven var bortrester
kom där en annan vän

.....
.....

När sju år var förlidna
kom ungersven igen,
då frågade han svärfadern sin.
"Hur mår lilla vännen min?"

Du har varit för länge bortrester,
i dag står din käraste brud.
Vart skall jag ataga vägen
det vet allena Gud.

ACC. N:R M. 1601

32 32
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och ungersven han gångar sig åt
kammaren in att kamma, krusa sitt hår.
Sen gångar han sig åt brölloppssalen in
att dansa med lilla vännen sin.

Så bjuder han henne att dansa,
att dansa golvet omkring.
Så sakta som de dansade
så bleknade hon på kind.

Varför är du så bleker,
du som förr varit så röd?
Jag kan ej annat än bleker va'
de hava ej sagt sanningen, de sagt att
du var död.

Ungersven han gångar sig åt kammaren in
och stänger dörren till.
Se'n sätter han upp ett timma-glas
som vaktar på hans liv.

När glaset var utrunnet och timman
var förbi.

ACC. N:R M. 1601

Då drager han ut det förgyllande svärd
och stack i sitt unga liv.

När blodet börjar rinna
som strida strömmar ner
Då låter han upp sin kammardörr.
Kom hit lilla vän och se.

)))-(

En gammal saga om

Gubben i Hobberget.

Gubben i Hobberget var granne med en fattig torpare.
De voro vänner, så gubben gjorde ej torparfolket något ont.

Så fick torparens hustru en son. När den skulle döpas ville torparen bjuda på fadderkalas, men som han var rädd för att Hobbergsgubben skulle tycka illa va', om han ej blev bjuden till fadderkalaset, så måste torparen även bjuda gubben i Hobberget. Men som torparen visste, att Hobbergsgubben va' en storätare, beslöt han, att narra gubben stanna hemma. Torparen

33 33
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han tänkte. Kommer gubben hit, då äter han ensam så mycket ja g
har rå' at bestå, så då får varken ja eller de andra gästerna
en bit me'.

När så torparen kom till Hobbergsgubben och bjöd honom till
fadder, så sa' gubben: "Ja, ja tackar ja, så stor ära har
aldrig vederfarits mig förr, men vem har du bjudit mer?"

"Jo", sa' torparen: "Alla mina släktingar och alla mina
vänner och ibland dem även trumslagarn."

"Aj, då kan jag inte komma hur gärna jag än ville", sa'
Hobbergsgubben.

"Varför de'" sade torparen.

"Ja, senast trumslagaren och jag va' på samma kalas, då
kasta han en trumpinne på mej när vi gingo hem, så jag bröt
av mitt ena lårben, och jag haltar ave't än i da'. Men bru-
kar inte faddrar giva nåt i faddergåva!"

"Joo, det brukar de göra", svara torparn. Då sade Hobbergs-
gubben till torparen. "Tag en säck och gå med mej". Och så
gick gubben före in i ett stort rum där han hade fullt med
silver och guld. Så tog Hobbergsgubben en stor skovel och öste
guld och silver i säcken. Se'n fråga han torparn: "Brukar
någon ge mera?" "Aja", sa' torparn, "nog har ja sett de som
givit mera.

"Ja inte vill ja vara sämst," sa' gubben och fortsatte

att ösa i säcken.

A så höll di på, tills säcken blev full, men då sa' torparn

"Nu har jag aldrig sett nån' ge' mera än Hobbergsgubben
redan givit."

En saga om jätten eller trollet Rejsen.

Det var en gång en kung som hade sju söner. De skulle nu gifta sig och därför måste de rida ut och skaffa sig var sin prinsessa. Men som kungen ej hade mera än sex präktiga ridhästar, så beslöt han, att den yngste skulle stanna hemma hos honom, och hans bröder skulle välja en prinsessa och hemföra den åt den yngste sonen. När de sex äldsta bröderna hade valt var sin prinsessa, då reste de hem och glömde det uppdrag fadern hade givit dem.

På vägen hem redo de förbi ett berg där det bodde ett troll som hette Rejsen. Och som han var ett elakt troll förvandlade han alla sex prinsesarna och prinsessorna till sten, så att de blevo stående utanför berget.

När kungen ej hörde av dem blev han orolig, och som han ej hade något annat val, sände han ut den yngste sonen att

söka reda på dem. Som det nu ej fanns någon präktig häst, fick den unge prinsen nöja sig med en gammal utsliten häst. Då han ridit ett stycke fick han se en varg ligga på vägen. Vargen var halvdöd av hunger, därför bad han prinsen om något att äta. Då svarade prinsen: "Jag har ej annat att giva dig än min gamla häst." Vargen tackade och sade: "Kommer du att behöva hjälp någon gång så kalla på mig. Så fortsatte prinsen sin resa gående.

När han gått ett stycke låg en korp på vägen halvdöd av hunger. Korpen bad prinsen om något att äta och då gav prinsen honom sin matsäck. Då tackade korpen och sade: "Behöver du hjälp någon gång, så ropa på mej".

Prinsen fortsatte sin väg och då han gått ett stycke såg han en lax ligga på vägen. Laxen var halvdöd därför att han inte kunde komma ner i en bäck som rann fram en liten bit därifrån. Då bad han prinsen att denne skulle hjälpa honom ned i vattnet. Det gjorde prinsen och då tacka laxen och sade: "Behöver du hjälp någon gång så kalla på mig."

Så fortsatte han sin resa igen. Han kom snart fram till berget där Rejsen bodde och då han fick se stenstoderna förstod han genast, att det var hans bröder som det elaka trollet Rejsen hade förtrollat. Men som han var en både god och tapper

prins, beslöt han att befria sina bröder och begav sig in i berget. Rejsen var icke hemma, men prinsen träffa en underskön prinsessa som Rejsen tagit och höll fången, ty hon skulle bli-
va Rejsens hustru. De båda unga blevo genast kära i varandra och så talades de vid om att överlista och döda Rejsen. Prin-
sessan rådde prinsen att han skulle gömma sig under sängen. När Rejsen kom hem sa' han: "Hu det luktar kristen härinne."
"Ja, det förstår jag", sa' prinsessan. "En skata kom flygande med ett mansben i näbbet och det släppte hon ned genom skor-
stenen. Jag skynda nog att få bort det men det luktar nog efter det ännu."

Så rätt vad det var fråga prinsessan så vackert var Rejsen hade sitt hjärta gömt, ty hon visste, att ingen kunde döda Rejsen för han hade ej sitt hjärta i bröstet, utan det hade han gömt på annat ställe.

Då fråga Rejsen varför hon ville veta var hans hjärta var. "Jo därför att jag har dej så innerligt kär, så det vore så roligt att veta var ditt hjärta är", sa' prinsessan. "Mitt hjärta det ligger i det stora skåpet", sa' Rejsen.

Dagen därpå när Rejsen gått bort, då leta prinsen och prinsessan genom det stora skåpet, men de hitta inget hjärta. Då tog prinsessan blommor och blad och klädde hela skåpet därmed. När Rejsen kom hem frågade han varför hon gjort

skåpet så fint. Därför att jag har dig så kär, så jag ville blomsterströ den plats där ditt hjärta är, svarade prinsessan. Rejsen sade då: "Jag har narrat dig. Hjärtat ligger ej i skåpet utan under dörrtröskeln hag det förvarat."

Dagen därpå då Rejsen gått bort, började prinsen och prinsessan att leta under tröskeln, men inte heller där funno de något hjärta. Prinsessan tog då blommor och löv och klädde tröskeln därmed. På aftonen då Rejsen kom hem frågade han varför hon gjort så fint. Och han fick samma svar som dagen förut. Därför jag har dig så kär, så vill jag pryda den plats där ditt hjärta är. Då sade Rejsen: "Jag har narrat dig. Mitt hjärta finns ej under tröskeln. Men i den stora sjön finns en ö. På ön står ett hus, och i det huset finns en brunn. I brunnen simmar en and. Hon bär ett ägg och i det ägget ligger mitt hjärta."

Dagen därpå gick Rejsen bort som vanligt. Då sade prinsessan till prinsen: "Å alla nu på vargen". Ja prinsen gjorde så och vargen kom. Han tog prinsen på sin rygg och förde honom till den stora sjön och sam över med honom till ön. När de kommo dit hängde nyckeln till huset så högt att prinsen ej räckte den. Han kallade då på korpen. Korpen kom och tog ned nyckeln åt honom. Men när prinsen tog anden släppte hon ägget i

ACC. NR M. 1601

brunnen. Då sade vargen: "Kalla på laxen". Laxen kom och tog upp ägget. Prinsen tog ägget i sin hand och började klämma på det. Då ropade Rejsen: Aj. Prinsen sade då: "Du skall nu återgiva mina bröder och deras prinsessor livet. Det gjorde Rejsen förstås men sen krossade prinsen både ägget och hjärtat och då dog Rejsen.

Och prinsen tog den fagra prinsessan han funnet i berget till sin brud, och sen reste alla glada hem till kungen som också blev mycket glad. Men nu sågo de alla att den yngste prinsen fått den vackraste prinsessan och så var sorgen slut.

-----oooOooo-----

39 39
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

En saga.

Det var en kung som bara hade en dotter. Hon var en fager liten prinsessa men mycket högmodig. Hon fick många friare men ingen var sådan att prinsessan ville gifta sig med någon av dem.

Men så lovade hon att gifta sig med vilken man som helst, som blott kunde svara henne på alla frågor eller svara henne så, att hon själv blev svarslös.

Så var det en man som hade tre söner. De beslöto en dag att göra ett försök att fria till prinsessan. Som de två äldsta voro högmodiga, ville de ej ha sin yngste broder i sällskap. De tyckte att han var för dum, så det var ej lönt för honom att försöka.

När så den äldste kom inför kungen och prinsessan sade han: "Det är mäkta varmt härinne." Då svarade prinsessan "Det är varmare på min rygg". Och därpå kunde ej friaren svara något.

Så kom då andra brodern in. Han sade också att det var mäkta varmt därinne. Varpå prinsessan svarade: Det är varmare på min rygg." Därpå kunde ej heller denna friare svara utan måste gå.

Därefter kom turen till den yngste. Då han gick hemifrån

48 40
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tog han en tom säck med sig. När han gått ett stycke hittade han en död sprav på vägen. Den tog han och lade i säcken och så vandrade han vidare. Efter en stund fann han ett spräckt stenfat, det lade han i säcken och så vandrade han vidare. Nu gick han ett stycke igen och då hitta han en gårdsgårdshank, den lade han i säcken, och så gick han vidare ett stycke. Så hitta en kil, den stoppa han i säcken och så gick han vidare ett stycke. Så hitta han ett baggahorn, och det stoppa han i säcken och så gick han ett stycke och hitta ett baggahorn till och det la' han också i säcken.

När han kom inför prinsessan sa' han

"Det är mäktigt varmt härinne."

Då sade prinsessan:

"Det är varmare på min rygg".

"Får jag steka min sparv där?"

"Då rinner flottet bort."

"Jag har ett fat att sätta under".

"Det är spräckt".

"Jag har en hank att sätta om det"

"Den är för stor"

"Jag har en kil att sätta emellan".

"Du är bra krokig i dina ord"

"Jag har ett krokigt baggehorn".

"Jag har väl aldrig hört på maken".

"Maken har jag," sa pojken, och så fick han prinsessan, ty hon kunde ej svara honom längre, och nu är sagan slut.

XXXXXX

En saga.

Det var en herre som var änkeman och hade bara en dotter. Hon var mycket vacker och god. Så gifte han om sig med en kvinna som också hade en dotter, men hon var mindre vacker och så var hon så elak. Herrns flicka fick göra alla de grövre sysslorna och gå mycket tarvligt klädd. Hustruns dotter däremot var fritagen från alla sysslor, och så fick hon gå fint klädd.

När så den snälla flickan en dag skulle hämta vatten ur källan, fick hon se en liten hand sträckas fram ur vattnet. Flickan hade ett äpple i sin ficka, det tog hon och lade i den lilla handen. Så hörde hon en röst säga "Du skall bli så vacker att ingen skall komma att överträffa din skönhet."

En annan gång då hon hämtade vatten, räcktes åter den lilla handen fram. Hon lade även då dit ett äpple. Och åter hörde

hon rösten som sade, "Du skall bli vackrare för var dag som går."

Detta hörde styvsystern och tänkte: Då skall jag också gå och hämta vatten, så blir också jag vackrare.

När hon så kom till källan för att hämta vatten, och den lilla handen räcktes fram, fick hon tag i en käpp och slog till handen. Då sade en röst: "Du skall bli så ful och törnen och tistel skall växa i dina spår."

Tredje gången den snälla flickan kom till källan räcktes den lilla handen åter fram och även den gången lade flickan ett äpple i handen. Då sade rösten: "Du skall bli så vacker att blommor och blad skall växa i dina spår."

Så skulle hertigen i landet komma och besöka kyrkan där på orten. Styvmodern och hennes dotter skulle då gå till kyrkan och se hertigen. Då bad den snälla flickan att hon skulle få gå med. Det fick hon lov till, men först skulle hon göra undan alla sysslörna i hemmet. Och så hällde styvmodern ut en kappe ärter i spiselaskan, som flickan först måste plocka upp innan hon gick till kyrkan.

Först gick hon till källan för att hämta vatten. Där stod nu en liten älva och räckte flickan enklädning som var fullsatt av silverpärlor och så fick hon en liten fin häst. Och älvan sade: "Sätt på dig klädningen och rid till kyrkan, men du får

inte stanna där längre än till dess prästen går från predikstolen, då måste du gå ut och rida hem.

Ärterna kom en flock delfiner och plocka upp ur askan åt henne.

När flickan kom in i kyrkan glömde folk bort att se på hertigen. De bara sågo på flickan, och undrade vad det var för en liten skön prinsessa. Även hertigen blev betagen i den främmande prinsessan.

Då prästen slutat, skyndade flickan ut och red hem.

När sen' styvmodern och dottern kommo hem, talade de om, att de sett hertigen och en skön och fin prinsessa.

Den snälla flixkan bad då: "Kära låt mig få gå med nästa söndag. Det fick hon lov till, bara hon skötte om alla sysslorna först. Så hällde styvmodern ut en kappe råg i askan som hon först skulle plocka upp. Först gick hon till källan, och där fick hon en klädning av guldpärlor, guldskor och en liten fin häst med sadel och betsel av renaste guld. Delfinerna kommo och plockade upp rågen och i kyrkan gick det precis som förra gången.

Då flickan gick ut försökte hertigen gå ifatt henne, men det kunde han ej, ty hon var för snabb.

Styvmodern och flickan talade om allt vad sett och den lilla snälla flickan fick åter lov att nästa söndag få följa

med i kyrkan.

Ja först gick flickan till källan. Då fick hon en klädning fullsatt av ädla stenar så det såg ut, som hade hon både sol och måne på klädningen. Därtill guldkorna och den fina hästen.

Delfinerna kommo och plockade upp fröt. Och så begav hon sig till kyrkan.

Den här gången gick emellertid hertigen ut före flickan. Men flickan svingade sig så snabbt i sadeln och red bort, att hertigen fick bara tag i den ena guldskon. Då beslöt hertigen att leta land och rike runt för att finna den lilla prinsessan eller om hon var än så ringa. Han tog så guldskon och begav sig åstad och alla flickor han fick fatt uppå måste prova skon. Så kom han slutligen till flickornas hem. Då passade styvmodern på och gömde styvdottern och visade bara sin egen dotter. Och så sade hon till hertigen att fanns bara en dotter i huset. Men som hennes dotter var mycket blyg bad styvmodern, att hon skulle få prova skon på dottern in i kammaren, och det kunde ju hertigen inte neka.

Skon passa henne ej. Den var för liten. Men då sade modern: "Hack av tå och skrå av hälen tills guldskon går på."

Så skulle hon då få rida med hertigen hem. Men bäst di red satt det en liten fågel i ett träd vid vägen och sjöng: Hack av tå och skrä av hälen, efter kommer jungfrun som guldskon

ACC. N:R M. 1601

går på."

Då ville hertigen stanna, men flickan lockade honom att rida vidare. Fågeln flög lite längre fram och där sjöng den samma visa, men då stannade hertigen för att invänta flickan som kom efter.

Hertigen upptäckte då, att han blivit bedragen, men som han tyckte att styvsystemen fått straff nog genom sin stympade fot, och i glädje över att han fått sin sköna flicka, lät han styvsystemen fara hem i frid.

Själv red han hem till sitt slott och höll där bröllop med sin käraste.

--)-(=

46 46
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

4747
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sagan om jätten Finn.

Jätten Finn kallades också gubben "Kuck-kucker" i
bur.

Det var en församling som var så fattig, så den hade ej råd att bygga sig en kyrka. Prästen var mycket bedrövad men kunde inte göra något däråt. Då kom en dag en jätte och frågade honom om han fick prästens ögon till leksaker åt sin son. Om han fick dem så skulle han bygga en kyrka åt prästen och hans församling. Men kunde prästen säga vad jätten hette innan kyrkan blev färdig, så skulle han få behålla sina ögon.

Prästen gick med på förslaget för att få en kyrka åt sin församling där de på söndagarna kunde samlas till gudstjänst.

Jätten började arbeta med iver och prästen såg att den dag snart skulle komma, då han fick ge bort sina ögon.. Han vacklade ej i sitt beslut, utan han var beredd att göra sitt offer.

Så en dag kom prästen att gå förbi ett berg. Då hörde han jättens hustru sjunga för sonen.

Sov, sov gossen min
din fader Finn
sitter och murar därovan
Han kommer till kvällen med gåvan
med prästens ögon han lovat."

ACC. N:R M.1601

Då sprang prästen fram till kyrkan och såg att jätten höll på att sätta in sista stenen i kyrktornet, och då ropa prästen: "Finn, Finn! Kom ner, du behöver ej mura mer."

Jätten Finn blev då så vred, att han kasta sista stenen långt bort därifrån och den stenen kunde sedan ingen sätta in i kyrkomuren. Men prästen han fick behålla sina ögon.

--)o(==

48 48
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

Sagan om Lusie.

Lusie kallades ock för drottning Hacke.

Det var en gång svår missväxt och hungersnöd i landet. Då fråga kungen sin präst vad de skulle taga sig till. Prästen lovade då, att han skulle fråga sitt orakel. Han gjorde så och sade sedan till kungen, att han skulle utfärda ett påbud, att han ville taga och lyda ett råd mot hungersnöden av den person som kom till honom.

Inte i ny och inte i nedan
Inte om dagen och inte om natten
Inte klädd och inte naken
Inte mätt och inte fastande
Inte ensam och inte i sällskap med
någon person.
Inte åkande, ridande eller gående.

Då var det en ung vacker och god flicka som hette Lusie.
Hon löste uppgiften på följande sätt.

Hon passa på när det just var nytändning och därtill i dagryningen. I stället för kläder svepte hon om sig ett Fisknät (även vargnät), och lät sedan sitt långa tjocka hår falla ned omkring sig. Så åt hon en rå lök och tog en hund till säll-

4949
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skap. Sen band hon fast sig vid svansen på en åsna och sådan begav hon sig till kungen, som hon rådde att skaffa folket var sin hacka. Och så skulle han lova dem att fritt få rödja skog och odla var de ville, så att de kunde försörja sig. Och så gjorde kungen, och till minne av denna ädla jungfru firar man Lusie med ljus.

Oraklet hade sagt, att kungen skulle offra hälften av sitt folk, och det tydde prästen så, att hälften av folket skulle dödas, för att den andra hälften skulle få mat.

Men kungen och folket tyckte det var en hård dom, så prästen frågade oraklet en gång till, och då fick han till svar, att kungen skulle låta påbjuda, att han skulle lyda dens råd som kunde komma till honom så som Lusie kom. Det var således Lusie som räddade folket från att bliva dödade.

(((")))

Anm: Samtliga sagor har min faster hört i sin tidigaste barn-
dom. Dels av sina föräldrar, dels av mor- och farföräldrar.

De ha av mig upptecknats så gott som ordagrant. Varken minsta tillägg eller avdrag har gjorts. Ej heller har jag gjort några försök att få en god svenska, utan så som hon har berättat, så har jag försökt skriva.

ACC. N:R M. 1601

Sägner om "Sommakon".

Vid sjön Sommen i Ekeby s:n ligger ett ganska stort berg. Det är beläget på en egendom, eller på ägorna till en gård som heter Stekanäs. Berget kallas därför Stekanäsberget. I detta berg står en trollko bunden. Sägner förmäler, att det en gång fanns fem stycken jättar i berget. Trollkon stänga emellertid ihjäl den ena av jättarna. Då togo de andra jättarna och band kon i berget. Under kon lade de kol av lind och så en oxhud, varpå håren sutto kvar. Så sade jättarna till kon. "Du får plocka bort ett hår för varje år, och när du plockat bort alla hår och lindekolen har ruttnat opp då blir du lös."

Kon svarade då: "Hår och år de går, men lindekolen de ruttnar aldrig". Och folk tror sig ibland höra hur kon rasslar med kedjorna inne i berget.

--"==

En gammal ramsa om socknar.

Åsbo stallar

Ekeby herrar

Rinna mån

Malexanders bromsar surrar än.

4951
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

5052
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Visan om fröken Emma som av näcken blev narrad i Emån är känd här. Den är dock mycket ofullständig.

Hon satt på högan loft med sina tärnor och blickade ut över Emån i månljuset. Hon satt och vänta på sin brudgum, då hon tyckte sig se honom komma. Då sprang hon ut för att möta honom, innan hennes tärnor som intet sågo kunde hindra henne.

De talade om det för hennes fader och då ropade han: "Upp tärnor, upp svenner med lyktor och bloss!"

Vår Emma, min dotter är fräntagen oss. Uppsökas hon skall innan morgonens gryning.

De ringa, de springa,
och portarna slå.

Andra dagen hitta de brudgummens lik på stranden, men Emma den hitta de aldrig.

Och Emån så kallas den än än i dag.

""_"_"

För c:a 50 år sedan användes av nattvaktaren vid Boxholms Säteri

Väktarropet:

Klockan - - slagen

För eldebrand:

För fiendeland.

Bevare Gud båd' stad och land.

Klockan är - - slagen.

ACC. N:R M. 1601

51 53
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ett gammalt frieri på rim.

Greta lilla, ack dig vill jag ha-san,
sådant tycker jag skulle gå bra-san.
Tycker du så även
slå mig raskt i näven
så är saken avgjord ha, ha, ha-san.

Se, du vet jag äger gård och grund-san
norr om kyrkan i den gröna lund-san.
Där är trevligt gruvelit
och om natten ljuveligt
när man söves in utav John Blund-san.

Bläsen som du vet står i mitt stall-san
är en duktig häst i alla fall-san.
Såg du hur han stampar
ståtligast bland kampar
varje helgedag på kyrkans vall-san.

ACC. N:R M. 1601

5254
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Majros är min allra bästa ko-san,
Gullros ej stort sämre skall du tro-san.
Därtill tvenne kvigor
smärta liksom pigor
det blir mjökl och smör och ost, jo, jo-san.

En grisbukig so så stin och stor-san
den jag håller kär som egen mor-san.
Går uti min hage
och i istermage
skulle kunna kalla fogden bror-san.

Bland tre tackor en horngumse går-san
man har spått mig, att jag likhet får-san
Med den best i håret
just precis det året
då med dig vid Gud jag brudgum står-san.

Åtta hönor, tuppen räknad med-san
har tills dato jag fått ha i fred-san.
Ett det vill jag be dig
tar du någon med dig
glöm ej akta den för höken led-san.

ACC. N:R M. 1601

55
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så med trevnad ska' vi bo en dag-san
folk och få i trevligt hjonelag-san
Summa tolv personer
alla med resoner
inberäknad hustru min och jag-san.

I vårt helgdagsrum till vänster sväng-san
står en ståtlig grann sparlakan-säng-san.
Vill du Greta lilla
ska' vi ditåt trilla
genom bröllopet i fullan fläng-san.

Ett stort skåp mot väggen stöder sig-san
maken får jag ju en gång med dig-sán
Tvenne skåp i huset
då jag går i ruset
utav glädje fröjd ohiskelig-san.

Uti köket blir din glädje stor-san
rent och blankt allting "evart" du gnor-san.
Gryter, fat och kittlar
det i magen kittlar
att se gröttfabriken så i flor-san.

ACC. N:R M. 1601

Slå nu till i hand som jag dig bjöd-san
till att älska mig i liv och död-san.

Under alla öden

skall jag ta' mej döden

aldrig sakna brist på överflöd-san.

--(o)--

Visa om Gustaf II Adolf och Ebba Brahe.

Var kall, var kall,

och låt mig ensam lida;

och låt mig tröttnad gå på mina fäders grav.

En huldrik genius står vid min sida

En ängel tröstande mitt sorgsna sinne

och ängeln heter Gustaf Adolfs minne.

"_""_""_""_"

5456
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

5-57
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gammal folkvisa.

(Sjöngs här för c:a 60 år sedan.)

Bianka! för sista gången
hör du min zitttras ljud.
Sorgen förstummar sången
Sångaren av kärlek dör.

Flicka din tro är bruten
den du mig en gång svor.
Säg, vem har upplöst knuten?
Snart jag i graven går.

Kallna skall detta hjärta
som slog så varmt för dig
Fri från all jordisk smärta.
Döden skall befria mig.

När jag ej mera finnes
anden har lämnat mig.
Kanske med sorg du minnes
Den som har älskat dig.

ACC. NR M. 1601

Varför så blek om kinden?
blomstrande var du nyss.
Kall blåser aftonvinden
Kall var din avskedskyss.

I himmelens ljuva möte
väntar jag dig så öm
Lev väl i Amors sköte.
Älska du, men mig bortglöm.

"_""_""_""_""

J-658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

5259
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gammal folkvisa.

Min faster hörde den som litet barn sjungas av sin farmor.

Det var en gång en kungadotter
som blivit bortförd av en bergfru.
Kungadotterns broder drager då ut
i världen för att söka efter henne.

När hertigen kom utför bergets port;
blåser kallt, kallt väder över sjön.
Bergfrun ute för honom står;
blåser kallt, kallt väder över sjön.

"Aldrig har jag sett någon fagrare än er";
blåser kallt, kallt över sjön.
"Har du inte sett någon fagrare än jag?"
blåser kallt, kallt över sjön.

"Men jag har en tärna som är fagrare ändå;"
blåser kallt, kallt över sjön.
"Kunde jag få lov att den tärnan få se?"
blåser kallt, kallt över sjön.

ACC. N:R M. 1601

"Ja nog kan du den tärnan få se";
blåser kallt, kallt över sjön.
"Kunde den tärnan få följa med mig hem?"
blåser kallt, kallt över sjön.

"Ja nog kan den tärnan få följa dig hem"
blåser kallt, kallt över sjön
.....
.....

Du skall ut för hertigen gå;
blåser kallt, kallt över sjön.
"Hur skall jag kunna utför hertigen gå,
blåser kallt, kallt över sjön.

Jag haver ej sett solen på femton år:
blåser kallt, kallt över sjön.
Bergfrun drager på tärnan en silkes
stickad särk;
blåser kallt, kallt över sjön.

58 60
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

5-9 61
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så knäpper hon en guldkedja om hennes fot
blåser kallt, kallt över sjön.
Nu kommer ni båda till min port;
blåser kallt, kallt över sjön.

(Då de äro på hemväg frågar hertigen henne vad hon heter)

"Lovisa Kristina är mitt kristninga namn,
blåser kallt, kallt över sjön,
Min fader han var konung uti Engeland;
blåser kallt, kallt över sjön.
"Då äro vi två syskon i Jesu namn!
blåser kallt, kallt över sjön.

(Sedan skulle de hugga av guldkedjan som hon bar om sin fot,
men det var ingen som kunde taga bort den. Konungen lovade då
att den som kunde borttaga kedjan, han skulle få hans dotter
till hustru. Då var det en fattig men ädel man som lyckades.)

Och kedjan hon ramlar, hon skramlar
till bergets fot,
blåser kallt, kallt över sjön.

"-""-""-"

Anm.: Kan ej säga om versarna äro riktigt sammanställda med
avseende på deras längd.

Visa.

(Sjöngs här för c:a 40 år sedan.)

När som jag till Stockholm for
gick jag in där kungen bor.
Salla, salla kungen bor.
I Stockholm är det grant ska' ni tro
Salla, salla grant ska' ni tro
Taket det är utav silver och gull
och väggarna är utav speglarna full
Salla, salla speglarna full
När som jag över tröskelen klev
Majestätet satt uppå trona å skrev
Salla, salla trona å skrev.
"Guda" fader Lars jag har brått som du ser.
Jag tänker att bygga en järnväg åt er.
Salla, salla järnväg åt er.
Jag kom ju också för att språka mä.
Får ej av järn, se då vill vi ha av trä
Salla, salla vill vi ha av trä.
Han frågade mig huru gumman mår
Tackar som frågar det knallar och går
Salla, salla knallar och går

-o-o-o-o-

ACC. N:R M. 1601

6/63
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var en Bose som kom till Ekeby kyrka en juldagsmorgon.
När de börja sjunga: "Var hälsad sköna morgonstund, då hittade
inte Bosen salmen med detsamma, utan han började sjunga med
så här:

"Jag tror fasen har rivet bort
"salma", för ja' vet att ho' fanns
här i fjol."

-"-"-"-"

Boseringar 1914/15
En mycket gammal gåta.

Min fader han hade en sån' grovande-nen
Så att ingen i hela vårt land hade en
sån' "grovan", som han hade nen.

Min moder hon hade en sån' "ludande-nen"
Så att ingen i hela vårt land hade en
så "luden", som hon hade nen.

Min broder han hade en sån' "trintande-nen"
Så att ingen i hela vårt land hade en
så "trintan", som han hade nen.

ACC. N:R M. 1601

62 64
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Min syster hon hade en sån" "blankande-nen"
Så att ingen i hela vårt land hade en
så "blankan" som hon hade nen.

Svar:

Det grova far min hade det var hans
grova krok och plog, varmed han plöjde
båd' höst och vår.

Det var det goda jag "mente",
och inte det fula du tänkte.

Det ludna mor min hade det var hennes
ludna getter och får. Dem hon skulle
klippa båd' höst och vår.

Det var det goda jag "mente"
och inte det fula du tänkte.

Det trinta bror min hade det var hans
trinta fåle grå. Den han skulle rida
brudgumm'e på.

Det var det goda jag "mente",
och inte det fula du tänkte.

ACC. N:R M. 1601

Det blanka syster min hade det var hennes
blanka silverten. Den hon skulle blanka
båd'"bittjen" och sent.

Det var det goda jag"mente",
och inte det fula du tänkte.

:/:/:/:/:/:

A b c d, min älskade, min älskade;
e f f g h, kunde jag få kyssa och
klappa dig,
O vilken fröjd för mig;
k l m n kära min vän,
tag zitttran och stäm,
o p q r s t u v ...
.
x y z å ä ö, för dig min mö,
kan jag både leva och dö.

:/:/:/:/:/:

63 65
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1601

Ordspråk.

Den som inte har mer än en båt
får ha den antingen frusen eller våt.

"En har var sin sed", sa' piga,
förde vagga med sej.

Man måste lära krypa innan
man kan gå.

-o-o-o-o-o-

Brottstycken ur en gammal visa. (Minst 75 år)

/ Kan ej verssätta den./

I många former trivs det sköna
visst fallera

.....

Han sade svärmor, men vad hände
honom då fallera. Just som han
tittar in, får han en spark fallera
av gummans fot som övad var och stark,
fallera

64 66
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

74 orig

ACC. N:R M. 1601

Men flickan gick och suckade och grät fallera
Hon sade: "Mamma hon är bara till förtret,fallera."
"Håll tyst mitt barn jag vet nog vad jag gör, fallera.
Ett mönster utav dygden finnas bör, fallera
och finns förutan dig ej ett i hela stan fallera,
Så skall du bli det enda ta' mej fan, fallera."
I genom fönstret små kärleksbrev, fallera.
Upphissades och gumman lurad blev fallera.
Så hände sig en dag på knep, fallera
att gumman bjuden blev på kafferep, fallera.
Av tanterna i huset mitt emot fallera.
Tillställt av den som fick i ändan en fot, fallera ...
.....
En skål för dygdens mönster, drickas bör, fallera.
Och vet det är min dotter Susanna Julia, fallera.
Och kaffekoppar"skrallrade" ihop, fallera.
I livlig harmoni med käringarnas hurrarop fallera.
En stege stod vid flickans fönster rest fallera,
Och friaren in genom fönstret klev, fallera ...
.....

ooo0ooo

65-67
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

u. 1800

ACC. N:R M. 1601

Talspråk.

Si opp sudder får du si månen.

"="

Hör du Petter, vet du var sola' "setter"?

Hör du Pär, ha' setter där.

"="

Ralia ho' feck bli mä på bröllopet,

men Minglifitt ho feck bli hemma,

för ho hade ingen särk.

"="

I fjol då fick jag gå

bland gossarna på Malmen.

I år då får jag gå

med den lille på armen.

Aj, aj, aj, med den lille på armen.

I fjol då fick jag dansa

på lär'skor med spänne

I år så får jag gå

på träsko och "slämme"

Aj, aj, aj på träsko och slämme.

Anm.:Ovanstående lär vara gammal, men om den är fullständig, kan jag ej säga.

6668
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

76 - 77

ACC. N:R M. 1601

En visa om ett ställe i Åsbo socken,
som hette Grinden.

Det var en gång vid Grinden,
det skulle bli kalas
det skulle bli trolovning
det skulle bli så rart.

Di kokte fyra rätter
och så en gryta kål,
men hur di kokte skinkan
så var den lika hård.

Ja hon var hård, ja hård som sten
Hon var utan ett åtlaben,
och köttet var avgnaget
för länge, länge sen.

Och kaffet stod och kallnade
och sockret stod och "smalt"
och drickat stod och duvnade
och tösa gick och "svalt".

6769
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7809

ACC. N:R M. 1601

Och brännvinet geck kraften av,
besitta sån't kalaselag
som inte kunde komma
som sagt och lovat var.

.-.-.-.-.

Anm.: Ovanstående visa är diktad och sjungen av en man, Johan Landström. Han var född i Åsbo s:n, och dog även där. Hur gammal han var då han dog vet jag ej, men han var gammal då faster var ett litet barn. Han har även för faster berättat nedanstående om:

Sissla Grå.

Det var en gång en skytt, som av Skam fått lov om god jaktlycka, blott Skam fick taga honom, då han ej fick leva längre. Men, om skytten kunde skjuta en fågel, som inte Skam kände till, så skulle skytten bli fri från Skam.

Så fanns det en käring som hette Sissla-Grå. Till den gick skytten och fråga om hon kunde hjälpa honom. Jodå, va hon kunde de.

Hon dopa sig helt i tjära och sedan rulla hon sig i en hög fjär. Och så tog hon en stenhacka i händerna, satte sig

6870
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*ugg
orig*

på ett berg och började hacka. När skytten och Skam kommo och fingo se henne, låtsade skytten skjuta henne, och käringen for ihop som hon döbt av skottet. Nu skulle Skam säga vad det var för en fågel, men det kunde han ej och så blev skytten fri.

Så var det en handlande, som fått lov av Skam om god tur i handel, om Skam fick taga honom, då han hade sålt sin sista handelsvara.

Handlaren gick till Sissla-Grå och bad henne om hjälp, och hon lovade att hjälpa honom. Handlaren skulle nämligen få sälja henne.

Hon gick och satte sig i en tom tunna i handlarens magasin, och handlaren lade locket lätt däröver.

När så Skam och fråga om allt var sållt svarade handlaren: "Ja, nu har jag bara en sak kvar." "Ja den kan jag köpa sa' Skam." Men när han kom till tunnan och fick se Sissla-Grå, då sa' Skam:

"Den som känner Sissla-Grå, han köper "na (henne) inte". Och så blev handlaren fri.

Här utav uppkom ordspråket.

"Den som känner Sissla-Grå, han köper henne inte."

Detta ordspråk användes ganska ofta i fasters barndom.

.-.-.-.-.

Faster kan ej Staffansvisorna, men när hon var barn hörde hon sin farfar berätta om stjärngossarna och trettondagsstjärnan.

En av sällskapet var klädd till kung med en krona på huvudet. En av deltagarna var fullt utklädd, och han skulle föreställa Judas. De övriga av sällskapet voro också utklädda. Så hade de en stor stjärna av papper med ett ljus inuti, och så gingo de trettondagsafton omkring till alla gårdar på en viss omkrets och sjöngo då: "Goderafton etc."

På varje ställe skulle vara framdukat ett bord med mat, dricka, brännvin, pengar o.s.v., som de önskade "fägna" stjärngossarne med. Det tog Judas reda på, men när han hade gjort det hade husfolket rätt att slå honom med händer och käppar på ryggen. Därför bar han på ryggen en halmdyna som de fingo slå på.

://://://://:

Visan om herr Peder

hörde hon sin mor sjunga, men hon kommer ej ihåg hela.

Herr Peder han gångar sig åt kammaren in
att kamma och krusa sitt hår.

Se'n frågar han sin fostermor vad död han får.

"Ja inte dör du uppå sotesång, ej heller

blir du slagen uti krig.

Men akta dig väl för de böljorna blå

att de icke förkorta ditt liv."

"Ja dör jag inte uppå sotesäng ej heller

bliver slagen uti krig.

Nog aktar jag mig för de böljorna blå

att de icke förkorta mitt liv.

Och skeppet det var utav "valfiskens fjäll"

och masten likaså, och flaggorna va' utav

rödaste gull som satt där ovan uppå.

Men när de voro komna ett stycke ifrån

land, då begynte deras skepp att stå.

.....

Men eftersom vi äro komna så långt ifrån land

och här ej finnes någon präst, så låtom oss

falla ned för vårt master"träd och göra där

vår skrift.

I skogar där haver jag vandrat och gjort

både horeri och mord. Ja jungfrur det haver

ACC. N:R M. 1601

- 66 74
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jag skändat, och kyrkor det haver jag bränt,
och mången rederlig bonde jag slagit ned
till jord.

Men om någon utav eder skulle komma i
land, och min fostermor hon frågar efter
mig, så säg, "Att jag tjänar uppå konungens
gård och står mig rederlig."

Men om någon utav eder skulle komma i
land, och min fästmö hon frågar efter mig
så säg, "Att jag vilar under böljorna blå.
Be' henne gifta sig."

Så breder de ut hans kappa blå, och herr
Peder han lägger sig därpå

.....

.-.-.-.-.

Visorna om fru Silva och en flicka som hette "Emogene"
har hon hört men kan dem ej.

ACC. N:R M. 1601

6 75
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En ramsa från fasters far och mors ungdom.

Jag älskar dig jag stackars tok,
och älskar om dig tusen gånger.
Jag läser dig i varje bok,
och sjunger dig i mina sånger.
-""-""-""-

Gamla munövningar som hon lärt av farmor. De användes även som pantlekar. Ledaren rabbla opp dem. En i sänder. Sedan skulle samtliga läsa efter. Den som ej kunde fick ge en pant.

Ett lam som hette Surss, en fåra som hette Surssa. En bagge som hette Kringeli-kringelivrånghorn. Tag en pinne och vrin' till rätta om ni kan. Dess herde hette Örsken Törsken Grönögder, satt på Kante berg. Hade en grön granluva på huvudet och en grön glaskanna i handen. Hemma sitter hans fru på silver stol och spinner silke på trettiosex trärockar å det knattrade som när man klipper svin med trettiosex träsaxar.

""-""-""-""

Det var en gumma som hade tre söner. Den förste hette Skratt, den andre Skratteratt, den tredje hette Skrudan i Skratteratt Skratt Skratt. Så var det en gumma som hade tre

döttrar. Den första hette Sipp, den andra Sillerip, den tredje hette Sidan i Sillerip Sipp Sipp.

Skratt ville ha Sipp, Skrattehatt ville ha Silleripp.
Skrudan i Skrattehatt Skratt Skratt ville ha Sidan i Sillerip Sipp Sipp.

---.---.---.

Krut, kulor å "kullesta" lås. Den välskjutande skytten sköt den välsjungande fågeln som satt i det skuggrika trädet som överskuggade den klarrinnande vattenkällan som uppfriskade den arbetssamme trädgårdsmästaren som arbetade i den svarte mullen där den sköna liljan växte, som allra kärasten gav mig.

---.---.---.

Se här nyckeln till kungens trädgård. Se här är gumman som hade nyckeln till kungens trädgård. Se här är tröjan som satt om gumman som hade nyckel till kungens trädgård. Se här är repet som satt om tröjan som satt om gumman som hade nyckeln till kungens trädgård. Se här är råttansom gnagde repet som satt om tröjan som satt om gumman som hade nyckeln till kungens trädgård. Se här är katten som tog råttan som gnagde som satt om tröjan som satt om gumman som hade nyckeln till

ACC. N:R M. 1601

kungens trädgård. Se här är skytten som sköt katten som tog
råttan som gnagde repet som satt om tröjan som satt om gumman
som hade nyckeln till kungens trädgård.

..-.-.-.-.

Spinn, spinn dotter min
i morgon kommer friarn din.
Dottern spann
tåren rann
men aldrig kom den friarn fram.
Förrän andra året
då fäste han guldbandet i håret.

..-.-.-.-.

Blommor har jag plockat,
och bladen har jag även gömt,
och alla falska gossar har jag av
hjärtat glömt.

..-.-.-.

69 77
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sagan om Ljungby horn och pipa.

Det var en sten vid Ljungby, som var natt låg på pelare, så att själva stenen utgjorde taket. (Det vill säga: stenen höjde sig var natt ett stycke från marken på dessa pelare.)

Filk sågo hur det lyste under stenen, och så sågo de och hörde huru trollen spelade, dansade och fästa.

Så var det en gång en dräng som tog mod till sig och red dit för att riktigt få se hur det såg ut under stenen.

Då han red dit mötte han en gumma. Hon var "barhänt". Hon hade inga vantar på sig. Drängen tyckte då att det var synd om henne, att hon skulle gå och frysa om händerna, varför han tog av sig sina vantar och gav henne. Då blev gumman mycket glad och sa': "Så gammal som jag är men aldrig har ja' då fått nå't förr."

När så drängen kom fram till trollstenen kom en trollflicka ut och bjöd honom en dryck i ett horn. Drängen tog emot hornet, men han drack ej utan han tömde det bortom hästens länd. ./.

Anm.: Hur drängen fick fatt i pipan kan ej faster erinra sig. ./.. Men när han så red därifrån med hornet och pipan, då kommo trollen springande efter. Och de voro nära att hinna ifatt honom, men då ropa gumman som fått vantarna: "Min vän, min "vanta"-vän! Rid inte vägen den hårda utan över åkern den

ACC. N:R M. 1601

"stråle". Drängen gjorde så och trollen hunno ej ifatt honom.

Om nätterna hörde de sedan trollbarnen sittande i baktråg (degtråg) utanför fönstren ropande: "Giv igen vårt horn och vår pipa." De fingo emellertid aldrig tillbaka sina tillhörigheter och från den stunden fästa aldrig trollen mera under stenen.

.-.-.-.-.-.

När faster blev äldre hörde hon en strof eller några ord ur en sådan:

Men trollen på heden, de skrika
så gällt: "Giv igen vårt förlorade horn".

79 87
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—

ACC. N:R M. 1601

7078
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bladmagen på ett djur kallades lasen.

Matstrupen = molosa.

Benpiporna = käggelben.

Tjurmagen = tjuräpesen.

Fargalt = röntgen.

När slaktaren hade skurit av djurets knäled, slog han med den frånskilda delen till den kvarsittande leden.

Anm.: Orsaken varför han gjorde så är ej bekant.

Ordspråk.

Slakten är värst sa' räven om de röda hundarna.

Det ta'r sig sa' pojken om skriket.

Prisa ingen lycklig förrän han är död.

Nu är det det sista som går sa' bonnen, när skithuset brann.

Nu är det sista som går sa' tjuven tog dörren.

Nu ska' det bli' etter å, sa' räven sket på isen.

En gåta.

Det finns i Halland, men ej i Skåne

det finns i solen, men ej i månen.

Det finns i ändan på Daniel.

Svar: Bokstaven l.

Ordspråk:

Det slant sa' Fatakitta.

En liten gör mycket mä en stor vänder sig.
Liten blir väl stor.

Skrock.

Om en person dog genom olyckshändelse kallades det missdöd.

Hade en person något ont t.ex. struma eller någon svulst, så skulle de gå där det fanns ett lik. Lyfta den dödes hand och med hans fingrar beröra det sjuka stället. Då skulle den personen bli fri från det onda, ty det tog den döde med sig i graven.

Ingen person fick lägga från sig sax eler kniv, som han använt att klippa naglar med, utan att först klippa i något annat föremål.

Man skall ej hälla varmt vatten på marken, ty om det bor vättar där kan dessa skada den personen som hällt ut vattnet.

Ingen skall kasta sitt vatten på jorden, utan att först spot-
ta, Och skall det vara riktigt giltigt bör man ock spotta efter-
åt.

Ingen skall kasta sitt vatten där gräset växer i en ring.
Ty där brukar älvorna dansa och där skall man inte orena.

Om en person miste matlusten, då skulle man taga reda på tre löss. Dessa tog man från huvudet på en person. Lössen skulle blandas i smör och så bredas på bröd. Den person som nu led av dålig matlust skulle på fastande mage äta en sådan smörgås. Och så skulle han torka ansikte och händer på en tom säck.

Om ett djur såg dåsiggt eller sjukt ut tog de och lyfte upp svansen som då skulle böjas till en ring. Blev nu ringen riktigt rund, då var djuret "mo-stulet". Då skulle man skära ett litet snitt i ändan av svansen så att några bloddroppar sipprade fram. Dessa skulle man taga på en brödbit och ge det sjuka djuret, som då skulle bli friskt igen.

Om en person började frysa och känna köldrysningar, då var den personen gastkramad. För att nu få veta om det verkligen var så, skulle man mäta från handleden till armbågen tre gånger. Blev måttet lika alla tre gångerna var personen ifråga icke gastkramad. I annat fall var hon gastkramad. Vid mätningen använde man måttet mellan tummen och pekfingret då dessa fingrar voro utspärrade.

1601.95

Fick man dåligt bröd vid baket berodde detta på, att en illvillig person tagit bakturen. Man skulle då taga turen tillbaka. Det tillgick på följande vis. Man gick till den persons vedbod, som man misstänkte ha tagit turen och där tog man några vedstickor. Nästa gång man skulle baka användes dessa stickor till att tända i bakugnen med. Då fick man turen tillbaka.

Fick man ej vacker byk; det kunde bli bruna fläckar etc. på kläderna, då hade någon tagit bykturen. Då skulle man taga stickor ur en gärdesgård norr om det ställe de misstänkte att den person bodde i som tagit turen.

Med dessa stickor skulle man tända under bykgrytan, så gick förtrollningen bort.

När man öste första skopan lut över en byk skulle man spotta tre gånger och säga: "Så många som byker i da, skall ingen få så vitt som ja."

När man hade jäst i vört för att få öl eller svagdricka att jäsa fort och bra, då skulle man säga långsamt: "Schooo" och sen' skulle man säga: "Nu kan "höningskäringa" /Honung/ få komma med "slö" /Slå. Båda med brett ö-ljud/ asshölt /Ändan/ i" Då blev drickat sött.

Om en person blev kär i en av motsatt kön. Då skulle han skaffa sig en ormgadd. Den skulle man lägga i en hasselnöt varur kärnan blivit urtagen. Denna nöt skulle man sedan lägga i sin mun och så skulle man passa på och kyssa den person, so m han ville hava genkärlek av.

En flicka kunde taga några droppar av sin rening och giva en gosse i kaffe el. något annat drickbart. Då blev gossen kär i henne.

Om en sy- eller knappnål satt kvar i ett linne el. dyl. plagg efter byken. D.v.s. om man fann nålen då plagget var sköljt eller torrt efter en byk. Då kunde man använda denna nål att sticka den med som man önskade få till sin käraste.

Man fick ej ge den person man önskade få till make el. maka något vasst föremål; såsom kam, brosch el.dyl., ty då stack man bort kärleken.

Och inte fick man ge sin käraste skor el. handskar, för då kunde kärleken gå bort.

Ville man se sin blivande make el. maka, skulle man mid-sommarnatten klockan tolv gå till en korsväg. Man fick då se sin tillkommande.

Ställde man sig julnatten kl. tolv på en jordfast sten, fick man höra vad yrke ens tillkommande hade.

På midsommarskvällen skulle man plocka nio sorters blommor på nio olika ägor. Dem skulle man placera under huvudkudden och då fick man se sin tillkommande i drömmen, men man fick inte yttra ett ord från och med man började plocka till dess man somnat.

Nyårsnatten skulle man stöpa bly genom en springa i ett fat vatten, så fick man se sin tillkommande.

Vårfrudagen kallades ock vafferda'n". Då skulle man äta våfflor.

Så bar tranan ljus i säng. D.v.s. man gick till sängs vid dagsljus. Och man fick inte efter den dagen tända något ljus förrän på hösten.

Frös det "vafferdagsnatten", så frös det sedan i förtio nätter.

Så många dagar som myrorna voro framme eller ute ur stacken före vårfrudag, så många dagar fingo de vara inne efter vårfrudagen.

När tranorna om hösten flögo mot söder, då blev det snart snö.

Den som sov längst Lusia-dagen blev Lusse-lusa, och den kom efter med alltig det året.

På morgonen Lusia-dagen skulle man först smaka riset, och sen skulle man ha kaffe och brännvin.

Den som först kom från julottan "hinde" före med allting under det kommande året.

Så högt den första sädesärlan, man såg om våren, flög och satte sig. Så långt lin fick man det året.

Efter Petter-Katt, som infaller den 22 februari, blev alla isar osäkra. De frättes upp underifrån efter den dagen, emedan Peter-Katt, kastade en het sten i sjöm.

Ordspråk.

Hur långt det än är emällan "bärga" nog träffs trolla.

Tala om spöke så ä dä i "farstu".

Räck skam ett finger, så tar' han snart hela handen.

Det gläder mig av hjärtans grund att fämtan skräddare väger ett pund, mä sax å vax å nål å trå å syringen på.

Är det frågan om hyran? Den betaler jag. Fint ska' vi ha,
och om inte vi har mer än en potatis så ska' den stuvas.

En gåta.

Vad är det som är högst orätt, men ingen synd!

Svar: Att draga vänstra handsken på högra handen.

Sagor och sägner.

Det kom en gång en trollgubbe in till en torparehustru.
Han bad henne följa med honom hem, ty hans hustru skulle få
ett barn, och de hade ingen som ville hjälpa dem.

Torpar hustrun ville inte gärna gå med honom, men troll-
gubben lovade henne, att hon för sitt besvär skulle få så
mycket, så att både hon och hennes barn fingo vad de behövde.
Ja då gick hon med trollgubben.

När allt var över och hon skulle ha betalt, fick hon följa
trollet in i ett annat rum. Där blev hon tillsagd att hålla
fram sitt förkläde. Det gjorde hon förstås och då började
trollet ösa förklädet fullt med löv och hyvelspån. Men när
hon så kom hem var förklädet fullt av guld och ädelstenar.

ACC. N:R M. 1601

Vilda jakten.

(Som hon hört den berättas av sin farfar.)

På mörka höstkvällar kunde de få höra och se den vilda jakten. Först tyckte de sig höra ett starkt brusande i luften som en hård storm. Detta ljud tilltog i styrka och efter en kort stund hördes ett brakande i buskar och grenar. Sedan syntes en stor kvinna komma springande med långt, löst, fladdrandehår, och hennes bröst hängde och slängde, ty hon var naken till midjan. Därefter kom ett koppelt stora hundar. De skällde och eld lyste ur deras gap. Och till slut kommo några karlar om vilka elden lyste.

Detta allt jagade förbi med stor hastighet och så hördes skott smälla och sedan blev allt åter tyst och stilla.

.-.-.-.-.-

Det var en gång en dräng, som kom till en gård medan folket höll på med slåttern. Han bad att få hjälpa till att slå, och i lön önskade han bara den lie, som han använde. Husbonden behövde inte någon hjälp, men då karlen ej önskade mer i ersättning gick husbonden in på förslaget. Då han slog erbetade han för flera personer. De övriga slätterkarlarna

80 88
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tyckte att han hade en grangren i stället för lie då han skog,
men de sade ingenting.

När de slutat slå tog mannen sin lie och sade ajö men han
tillade:" Jag har en fiende som jag nu går att strida mot.
Fogel jag blir vattnet i skogssjön rött." Då han sagt detta
gick han ned i sjön och de sågo honom icke mera. Men genast
börja höga vågor rulla som av den starkaste storm. Kort därpå
blev ytan åter lugn och blank, men då var vattnet rött som
av blod.

.-.-.-.-.-.

Det var en gång en tornvaktare som satt i tornet en natt.
Då kom en riddare ridande på en stor häst. Riddaren var också
stor, så när han satt till häst nådde han upp till torngluggen.
Han tittade in och frågade!"Väktare! vad lider natten?" Torn-
väktare talade då om hur mycket klockan var. Då sade riddaren:
"Nu tappade min häst sin ena sko, men den kan du få för besvä-
ret."

På morgonen hittade väktaren på marken invid tornet en
stor hästsko av rent silver.

.-.-.-.-.-.

Det var ett ställe där hustrun fött ett litet barn. Snart märkte de emellertid att de hade ett mycket underligt barn. De trodde en trollkäring hade bytt barn med dem och för att få säkert reda på om så var började de att ordna för en bryggd. Men de lade malt i en syring och så fick vörten rinna i en fingerborg. Då sade pojken: "Jag har sett sju ekeskogar upp-
växa och falla, men aldrig förr har jag sett en så konstig bryggd."

Nu förstodo de att de fått sitt barn bortbytt, och för att få tillbaka barnet gjorde de så här.

De eldade upp ugnen och när de fått den riktigt het skulle de kasta in trollungen i ugnen, men just som de skulle kasta in honom, kom trollkäringen med deras eget barn. Då bytte de barnungar och se'n "slapp" de tröllkäringen och hennes barn.

.-.-.-.-.-.

Vällingsklockan och trollen på Sommanäs.

Vid sjön Sommen låg förr i tiden en gård som hette Sommanäs. Där blev folket aldrig mätta. Det hjälpte ej hur mycket mat de än satte fram.

Men så en dag var en torpare ute på ett berg i en hage. Det var vid middagstiden och på Sommanäs ringde vällingsklockan

till middag. Då fick torparen höra ett fasligt liv i berget. Det var trollen som sprungit fram och åter och ropade: "Var är min mössa, var är min mössa. Då började också torparen ropa. "Var är min mössa, var är min mössa."

"Du kan ta' farfars mössa", sade en röst inne i berget, och så kom en mössa farande upp till torparen. Han satte genast mössan på sig, och då såg han en hel flock troll som sprungit till Sommanäs.

Torparen gick efter och tittade in genom ett fönster. Då såg han, att var gång någon av gårdsfolket förde skeden till munnen, så var ett troll framme och "slök" dess innehåll. Nu förstod torparen varför folket på Sommanäs aldrig blevo mätta. Han talade om vad han sett och då togo de ned klockan och se'n ringdes det aldrig mera till måltid på Sommanäs gård. Och från den dagen blevo även folket på den gården mätta.

Men ibland kunde de höra huru trollen grät och klagade att de voro så hungriga och aldrig ringde de till middag i Sommanäs.

.-.-.-.-.-.

Sågner om västgöta "knallar".

Huru de första "knallarna kommo över Vättern och in i Östergötland.

Joo, de' geck te' på de viset att de slakta många oxar, ovh utav hudarna sydde de en stor korv. Den där korven la' de i Vättern, och så började de krypa inne i korvan. Och för att de inte skulle svälta ihjäl, så stoppa de korvan full av gryn, och så åt de så fort de kröp.

.-.-.-.-.-.

En annan sägen säger om samma sak.

Det var några "knallar" som gick och undra huru de skulle komma över Vättern. Då kom Skam och lova, att han skulle bära dem över, om de lovade att narra och skinna alla dem som de kommo att handla med.

Då svarade "knalla". "Ja, det har vi just gått och "grunnet" på."

Och så bar Skam över dem till Östergötland.

.-.-.-.-.-.

"Knallarna" voro mycket dumma. En gång voro de sju knallar i sällskap. Då skulle de räkna huru många de voro för att se om alla voro med eller om någon fattades. Men hur de räkna och hur de räkna så blev det bara sex, ty den som räkna, han glömde alltid att räkna sig själv.

Då hade de ingen annan råd än att de gick till en färsk kospillning, och i den gjorde var och en ett märke med näsan, och se'n räkna de hålen efter näsorna och då var det sju.

.--.--.--.--.

Det var en gång ett par "knallar" som fingo stanna över natt på en gård.

Så hade rocken gått sönder för den ene. Han gick upp tidigt på morron och klippte ett srycke ur en rock, som han trodde tillhörde någon annan, och den lappen satte han på sin egen rock.

Då den andre "knallen" vaknade på morron, sade han som lagat rocken: "Ser du så bra lapp jag har hittat att laga min rock med?" "Ja det kan jag se", sade den andre. "Du ä' så "flika skuren" bak.

För si dä va så, att han klippt ut stycke ur sin egen rock och lagat med.

En dag kom en "västgötaknalle" gående genom en skog. Där råkade han en gubbe som stod och högg ved. Bredvid en sten stod en gryta med ärter och fläsk uti. Det var vedhuggarens ty han hade tänkt koka sin middag i skogen. Då frågade "knallen" : "Kokar din gryta utan eld?" "Joodå, de' gär ho'de'" svara gubben. "Knallen" bad då att få köpa den. Han tyckte det skulle vara så bra för honom som alltid måste vandra. Ja, "knallen" fick köpa grytan, men han fick betala den bra.

När knallen gått så långt, så han började bli trött och hungrig, då satte han sig vid en sjö för att vila. Så ställde han fram sin gryta och höllde vatten i den och så vänta han att den skulle koka.

Han väntade och väntade men grytan ville aldrig koka. Då blev han arg och slängde grytan i sjön. Men när grytan sjönk då bubblade det i vattnet. Då ropade "knallen": "Nu kokar gryta", och så hoppa han i sjön för att ta' opp den, men då drunkna han.

.....

Talspråk m.m.

"Hemma ä' vi herre över var sin stackare. Far över mor, mor över mej och jag över katten", sa' pojken.

ACC. N:R M. 1601

En pojke talade om, hur de hade det hemma hos dem på julafton med följande ord. "Mor ho geck ifrå "bort", och far han "trall" ifrå "bor't" och ja, ja satt där ja satt.

Före spå, efter gå.

82 95

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV